

DOKTORATI ODBRANJENI NA EKONOMSKOM FAKULTETU U BEOGRADU

Miloš Gajić

AGRARNI ODNOSI I AGRARNA STRUKTURA KAO FAKTORI RAZVOJA POLJOPRIVREDE U SRBIJI

Mentor: prof. dr Gojko Rikalović

Komisija: prof. dr Gojko Rikalović, prof. dr Zorka Zakić i dr Žaklina Stojanović,
docent

Datum odbrane: 24. decembar 2005.

Naučni stepen: doktor ekonomskih nauka

Predmet razmatranja u doktorskoj disertaciji Miloša Gajića je teorijsko i empirijsko sagledavanje faktora razvoja poljoprivrede u Srbiji, međuzavisnost agrarnih odnosa i agrarne strukture i normativno definisanje nove koncepcije i strategije razvoja inovativne poljoprivrede, zasnovane na sticanju novih znanja i na razvoju i efektuiranju novih tehnologija. Agrarni odnosi i agrarna struktura i u prvom delu disertacije se razmatraju u svetlu opštih karakteristika razvojnih procesa u proteklih pet decenija. Posebno su sagledani mesto i značaj poljoprivrede u privrednoj strukturi. U drugom delu se osvetljava agrarna struktura Srbije, u trećem delu je data šira analiza faktora i dostignuća razvoja poljoprivrede u uslovima nastalih promena u agrarnoj strukturi i društvu.

Osnovni cilj ove disertacije bio je doprinos celovitom i konzistentnom formulisanju nove koncepcije razvoja poljoprivrede Srbije, zasnovane na znanju kao osnovnoj pretpostavci izgradnje inovativne privrede i društva u novim uslovima. Zadatak disertacije je bio i da pobudi teorijsko razumevanje kompleksnog odnosa ekonomije i tehnologije i doprinese rešavanju strukturnih i razvojnih problema implementacijom nove razvojne koncepcije i strategije poljoprivrede zasnovane na korišćenju znanja i tehnoloških dostignuća

Kandidat je istakao da najveća pažnja u poljoprivredi Srbije treba da bude usmerena ka komercijalnim porodičnim gazdinstvima, čiji potencijal treba stim-

ulisati kroz unapređenje servisa, pristupa inputima i finansijama, prilagođenom sistemu obrazovanja, olakšanom udruživanju u proizvođačke i tržišne grupe. Svi navedeni oblici pomoći mlađim poljoprivrednicima, uključujući i finansijsku podršku propulzivnim projektima u ruralnim sredinama, listirani su kao dozvoljeni od strane Svetske trgovinske organizacije. Odgovarajući programi istraživanja, zbog izuzetno heterogenih uslova poljoprivredne proizvodnje, treba da pomognu povećanje konkurentnosti ove grupe proizvođača i koordinirani nastup na tržištu putem ustanovljavanja proizvođačkih i tržišnih grupa, čime se povećava pregovaračka moć. Stvaranje novih komercijalnih gazdinstava treba da odgovara potrebama moderne tržišne ekonomije, a njihova veličina u različitim regionima može biti različita, jer se bazira na specifičnostima i izgrađenoj optimalnoj proizvodnoj strukturi.

Ovaj rad dej značajan naučni doprinos teoriji razvoja, ekonomici agrara i ruralnoj ekonomiji, ekonomici nacionalne privrede, nauke i tehnološkog razvoja. Najznačajniji istraživački rezultati i naučni doprinosi ove disertacije su: sagledavanje međuzavisnosti agrarnih odnosa, tehnologije i razvoja, kroz analizu razvojnih potencijala zemlje i definisanje efikasne razvojne politike; sagledavanje rastuće razvojne uloge agrarne politike, nauke i tehnologije i njihovog snažnog uticaja na strukturu i rast privrede Srbije; ukazivanje na potrebu podsticanja razvoja tržišno propulzivnih i tehnološki intenzivnih sektora i grana privrede, posebno izvozno orijentisanih, u koje spadaju visokokvalitetni poljoprivredni i prehrambeni proizvodi; akcenat na konceptu stvaranja konkurentskih prednosti povezivanjem znanja i uvođenjem tehnoloških inovacija koje omogućavaju približavanje Srbije Evropskoj uniji; sugestija strategije transformisanja poljoprivrede Srbije u cilju stvaranja strateške prehrambene sigurnosti, uz institucionalni okvir kofinansiranja projekata uvećanja poseda, primene nove tehnologije i praktikovanja izvozno orijentisanih programa proizvodnje.

Aleksandar Stojanović

TRANZICIJA I PORESKE REFORME

Mentor: prof. dr Božidar Raičević

Komisija: prof. dr Božidar Raičević, prof. dr Dejan Popović i dr Milica Bisić, vanr.prof.

Datum odbrane: 15. jun 2006.

Naučni stepen: doktor ekonomskih nauka

Ostvareni rezultati i naučni doprinos doktorske disertacije Aleksandra Stojanovića su nesumnjivi i značajni. Ovaj doktorski rad je dao celovitu i argumentovanu analizu reformi sistema i politika poreza u uslovima tranzicije. Do sada je razmatranje pomenute materije u celovitom vidu u svetu tranzicionih zemalja relativno skromno zastupljeno, a u srpskom govornom području sasvim zapostavljeno.

Svojim metodološkim delom koji daje iscrpan teoretski pregled svih relevantnih problema koje sobom nose poreske reforme u zemljama u tranziciji, ova doktorska disertacija je ispunila svoj osnovni cilj i zadatak. U njoj je kandidat sistematizovao i kritički koristio preko 400 veoma respektabilnih i aktuelnih radova, dokumentacionog materijala, propisa i vebajtova koji dotiču materiju koja je predmet doktorske disertacije. Potvrdu da je obilje radova navedenih u literaturi stvarno i korišćeno daju kako brojni i direktni pozivi na nju oličeni u blizu 500 fusnota, tako isto i brojni tabelarni i grafički prikazi i njihove analize. Kandidat je uspeo da prikupi, sredi i proanalizira obilje izvora iz svih 26 tranzicionih država, da ih uporedi sa poreskim reformama koje se permanentno odvijaju u razvijenim zemljama OECD i da ih uporedi sa problemima koje u materiji poreza nosi sobom zahuktali proces globalizacije, sa svojim problemima međunarodne poreske konkurencije, međunarodnog višestrukog oporezivanja i izbegavanja plaćanja poreza.

Proanalizirani teoretski aspekti poreskih reformi, a posebno dobijeni empirijski rezultati, imaju značajne implikacije za vođenje ne samo poreske, već celovite ekonomske politike i na mikro i na makroplanu. Oni pružaju pažljivim čitaocima, a posebno kreatorima ekonomske politike i u okviru nje poreske politike, obilje informacija i potrebnih analiza za koncipiranje odgovarajućih rešenja. Ovo se posebno ističe stoga što proces tranzicije, a u sklopu njega proces refomisanja poreskog sistema i poreske politike, nije doveden do kraja na područjima zemalja srpskog govornog područja.

Doktorska disertacija Aleksandra Stojanovića je urađena u potpunosti u skladu sa prihvaćenom i odobrenom temom i u svemu prema odobrenoj prijavi. Tema doktorske disertacije je originalna, naučno zasnovana i vrlo aktuelna i sa aspekta tekućih svetskih tokova globalizacije i sa aspekta brojnih tranzicionih zemalja u kojima se još uvek odvijaju procesi radikalnih poreskih reformi. Doktorska disertacija je istraživačkog karaktera, budući da su obuhvaćeni svi glavni aspekti poreskih reformi u tranzicionim uslovima, pa je time u potpunosti ostvaren cilj istraživanja i potvrđene naučne hipoteze od kojih se u istraživanju i pošlo.

Nada Raduški

PROMENA ETNIČKE STRUKTURE I DEMOGRAFSKE ODLIKE NACIONALNIH MANJINA U CENTRALNOJ SRBIJI

Mentor: prof. dr Biljana Radivojević

Komisija: prof. dr Biljana Radivojević, prof. dr Milena Spasovska, dr Dušan Janjić, viši naučni saradnik

Datum odbrane: 4. juli 2006.

Naučni stepen: doktor demografskih nauka

Predmet istraživanja doktorske disertacije Nade Raduški je etnička struktura stanovništva Centralne Srbije, područja gde su inače nastanjeni različiti narodi, upućeni jedni na druge, te je i značaj etničke i verske tolerancije i dobrih međuetničkih odnosa važan za sveukupni razvoj ovog područja. Osnovni cilj rada bio je da se ukaže na intenzitet i pravac promena koje su se desile u etničkoj strukturi u drugoj polovini 20. i početkom 21. veka. Takođe, da se utvrde najvažniji faktori koji su determinisali te promene (prirodni priraštaj, migracije, promene prilikom deklarisanja o etničkoj pripadnost i sl.), radi što boljeg razumevanja dosadašnjih trendova, kao i mogućeg sagledavanja smera budućih promena i njihovih neposrednih ili posrednih posledica na etnički i demografski razvitak Centralne Srbije. Dalje, jedan od ciljeva odnosio se i na proučavanje demografskih i socio-ekonomskih karakteristika različitih nacionalnosti, s posebnim osvrtom na relevantne nacionalne manjine. I najzad, cilj je bio da se, u komparaciji sa stanjem u drugim evropskim i balkanskim zemljama, ukaže na sličnosti i razlike u etničkom sastavu stanovništva, osnovnim trendovima u demografskom razvitku

manjinskih zajednica, kao i na teorijska rešenja i praktična iskustva ovih zemalja u rešavanju problema vezanih za položaj i prava nacionalnih manjina.

Rezultati istraživanja prezentirani u ovoj doktorskoj disertaciji značajni su za razvoj demografije, naročito u domenu demografskih struktura. Sprovedeno istraživanje daje doprinos izučavanju zakonomernosti svojstvenih demografskom razvitku u određenim društveno-ekonomskim uslovima. Osim sagledavanja glavnih tokova i intenziteta promena u etničkoj strukturi Centralne Srbije, ovo istraživanje je omogućilo sagledavanje uzroka i posledica uočenih promena u drugoj polovini 20. i početkom 21. veka i najzad, rezultiralo je procenom budućih trendova u etnodemografskim procesima na ovom području. Treba dodati da ispitivanju etničke strukture Centralne Srbije do sada nije posvećivana dovoljna pažnja niti je ona sistematski izučavana. Ispitivanje i analiza demografskog razvitka različitih nacionalnosti, s posebnim osvrtom na etničke manjine, koje odlikuju velike razlike u brojnosti, verskim i kulturnim osobenostima, kao i prostornoj distribuciji, imaju nesumnjivo višestruki naučni značaj, posebno kada je reč o multinacionalnim, multikonfesionalnim i multikulturalnim državama. Posebno, imajući u vidu turbulentne političke i ekonomske promene koje su se desile u poslednjoj deceniji 20. veka, analiza njihovih implikacija na etničku sliku Centralne Srbije i položaj nacionalnih manjina nesumnjivo je od prvorazrednog značaja.

S obzirom na multidisciplinarni karakter ovog istraživanja, naučni doprinos ove doktorske disertacije je i u sagledavanju uzročno–posledičnih veza etnodemografskih procesa s jedne, i teorijskih saznanja i naučnih analiza drugih naučnih disciplina, koje se sa svog aspekta bave pitanjima etniciteta, s druge strane (sociologija, etnologija, geografije stanovništva i dr.). Pored teorijskog, ova studija ima i aplikativni značaj. Njeni rezultati, kao i obilje relevantnih demografskih pokazatelja, mogu da služe kao polazna osnova za brojna druga istraživanja koja se bave pitanjima stanovništva. Takođe, ova doktorska disertacija pruža i analitičku osnovu za kreiranje odgovarajuće populacione politike, kao segmenta opšte strategije razvoja zemlje.

Doktorska disertacija Nade Radučki je rezultat samostalnog naučnog rada i istraživanja u oblasti etničke strukture, ali i u drugim oblastima, u meri neophodnoj da se ostvari postavljeni cilj istraživanja. Po ideji, konceptu, primenjenoj metodologiji, naučno izvedenim zaključcima i naučno potvrđenim hipotezama ova doktorska disertacija predstavlja originalno naučno delo u oblasti demografije.